

СПЕЦИФІКА ТА ЗМІСТ МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, В ЯКИХ РЕГУЛЮЄТЬСЯ ПРАВО НА ВІДПОЧИНОК

Наталія Петрівна ПИЛИПЧУК,

*аспірантка Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України*

Застосування нормативних актів на практиці часто призводить до цілого ряду проблем, причини яких обумовлені у тому числі і тим, що в чинну законодавчу базу перейшло багато «застарілих» правових норм, які не відповідають сучасному розвитку державності. Окрім цього, норми закону можуть неправильно застосовуватись або сам по собі закон може бути недосконалим. Задля вирішення такої ситуації необхідно дослідити деякі міжнародно-правові акти та проаналізувати їх окремі положення, з метою формулювання дефінітивних норм відпочинку та визначити особливості його окремих видів.

Проаналізувавши міжнародні нормативно-правові акти в яких регулюється право на відпочинок, а також позиції науковців [1-4] можна сформулювати наступну систему міжнародних стандартів права на відпочинок (відпустку):

1. Міжнародні стандарти, прийняті Організацією Об'єднаних Націй:
 - 1) Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року;

2) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року.

Україна є членом Організації Об'єднаних Націй, а тому зазначені нормативно-правові акти є частиною вітчизняного законодавства. Роль Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 року та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року полягає у тому, що згідно їх положень кожна людина отримала право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку. Право на відпочинок визнано однією із першооснов сприятливих і справедливих умов праці. Відповідно, вітчизняне законодавство про працю та про відпустки було прийнято із урахуванням та на основі цих положень.

2. Міжнародні стандарти, прийняті Радою Європи:

1) Європейська соціальна хартія від 18.10.1961 року.

До даної групи міжнародних стандартів віднесено лише один нормативно-правовий акт, який втім має важливе значення для регулювання права на відпочинок (відпустку) в Україні. Передусім, Європейська соціальна хартія є частиною національного законодавства України, адже була ратифікована у встановленому законом порядку. Згідно положень Європейської соціальної хартії, право на відпочинок включає оплачуваний відпочинок у державні святкові дні, щорічну оплачувану відпустку тривалістю не менше чотирьох тижнів, щотижневий відпочинок, який по можливості має збігатися з днем, що за традиціями або звичаями відповідної країни чи регіону визнається днем відпочинку, а також спеціальну тривалість відпусток для деяких категорій працівників. Відповідно, національне законодавство України про відпочинок було приведене у відповідність до зазначених положень Хартії.

3. Міжнародні стандарти, які є складовою законодавства Європейського Союзу:

1) Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 року;

2) Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями 07.02.1992;

3) Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників від 09.12.1989.

Дані нормативно-правові акти не є чинними в Україні, адже їх дія поширюється виключно на держави-члени Європейського Союзу. Але разом із тим, їх існування є важливим для України у контексті євроінтеграційного курсу та потенційного вступу до даної організації. Міжнародні стандарти, які відносяться до основоположних актів створення та діяльності Європейського Союзу, є допоміжними правовими актами для держав-членів Європейського Союзу, норми яких закріплюють вимогу щодо прав кожного громадянина держави-члена прав на відпочинок.

4. Міжнародні стандарти, прийняті Міжнародною Організацією Праці:

1) Конвенція про застосування щотижневого відпочинку на промислових підприємствах № 14 від 25.10.1921 року;

- 2) Конвенція про щорічні оплачувані відпустки № 52 від 24 червня 1936 року;
- 3) Конвенція про оплачувані відпустки в сільському господарстві №101 від 4 червня 1952 року;
- 4) Конвенція про умови праці на плантаціях № 110 від 24 червня 1958 року;
- 5) Конвенція про оплачувані відпустки № 132 від 24 червня 1970 року;
- 6) Конвенцію про оплачувані учбові відпустки № 140 від 24.06.1974 року
- 7) Конвенція про щорічні оплачувані відпустки морякам № 146 від 29.10.1976 року;
- 8) Конвенція про надомну працю № 177 від 20.06.1996 року;
- 9) Конвенцію про перегляд Конвенції (переглянутої) 1952 року про охорону материнства № 183 від 15.06.2000 року.

Особливість даної групи стандартів полягає у тому, що більшість конвенцій не врегульовують безпосередньо питання відпочинку, а є переважно присвяченими регулюванню надання оплачуваних відпусток. Україна ратифікувала не всі із розглянутих Конвенцій, але лише окремі, серед яких відзначимо ратифікацію в 1956 році Конвенції про оплачувані відпустки № 52 1936 року, у 2001 році Конвенції про оплачувані відпустки № 132 (переглянуто в 1970 році), у 2002 році Конвенції про оплачувані відпустки № 140 1974 року тощо. Національні нормативно-правові акти у сфері відпочинку та відпусток відповідають нормам ратифікованих конвенцій Міжнародної Організації Праці, після ратифікації яких Україна проголосила свою готовність дотримуватися міжнародних норм з регулювання державних гарантій права людини на оплачувані відпустки, а у деяких моментах навіть розширюють права громадян України на відпочинок у порівнянні із міжнародними стандартами.

5. Міжнародні стандарти, відображені у директивах Європейського Союзу:

- 1) Директива 93/104/ЄС про робочий час від 23 листопада 1993 року;
- 2) Директива 92/85/ЄЕС про запровадження заходів щодо сприяння поліпшенню безпеки та гігієни праці на роботі вагітних працівниць та працівниць, які нещодавно народили або годують грудьми від 19 жовтня 1992 року;
- 3) Директива 2003/88/ЄС про деякі аспекти організації робочого часу від 04 листопада 2003 року;
- 4) Директива 2010/18/ЄС про імплементацію переглянутої Рамкової Угоди щодо батьківської відпустки, укладеної з BUSINESSEUROPE, UEAPME, СЕЕР та ETUC, та відміну Директиви 96/34/ЄС, від 8 березня 2010 року.

Основним завданням директив Європейського Союзу як міжнародних стандартів прав на відпочинок є врегулювання національного законодавства у відповідності до вимог законодавства Європейського Союзу, зокрема, працівникам державних органів доручено забезпечити відповідність проектів законодавчих актів законодавству Європейського Союзу і визначити ступінь їх відповідності Угоді про асоціацію між

Україною та Європейським Союзом та законодавству Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Тищенко К. С. Міжнародні стандарти прав людини: поняття та класифікація. Молодий вчений. № 12 (52), грудень, 2017. С. 328-331
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення 10.05.2020)
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n53> (дата звернення 12.05.2020)
4. Аналіз рівня відповідності національного законодавства вибраним директивам ЄС з безпеки та гігієни праці, трудових відносин (Директива №2003/88/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 04 листопада 2003 року про деякі аспекти організації робочого часу). Квітень 2018. URL: https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/meetingdocument/wcms_627060.pdf (дата звернення 21.05.2020)